

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ В ПРАКТИЦІ КОНТРОЛЮ
ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ**

В.А. Коробейник, В.М. Коверя, В.Я. Левченко

*Харківський державний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

Проблема оптимізації процесу навчання та її окремих ланок давно є провідною темою в роботі багатьох вчених. На думку Л.П. Матвеева, Н.Ф. Тализіної, П.Я. Гальперіна, оптимізація процесу навчання можлива лише в умовах раціонально побудованого навчання. Внутрішню логіку процесу побудови і вдосконалення рухової дії прийнято схематично окреслювати як послідовний перехід від знань і уяв до вмінь виконати її, а потім до навички. Зрозуміло, що це дуже спрощена схема, але в ній, в першу чергу, відображено той несумнівний факт, що навчитися раціональним діям можливо лише маючи вірні знання про суть, правила та умови виконання таких дій. Перехід знань в дію може бути лише на основі їх практичного виконання. Тобто теоретичне опанування має виключно важливе значення. Тому саме цей етап і привернув до себе нашу увагу.

Розробка спеціальних завдань для обліку теоретичних знань студентів, майбутніх вчителів фізичної культури, та перевірка їх на практиці стали головною метою дослідження.

Дослідження проводилось на матеріалі з техніки виконання стрибка у висоту способом «переступання». Спираючись на теоретичні осно-

ви, розроблені Л.П. Матвеевим про орієнтовну основу дії (ООД) та основні опорні точки (ООТ), вирішено було представити спеціальні завдання з контролю знань у вигляді тестових завдань. Для цього у кожній фазі стрибка були визначені головні елементи, тобто основні опорні точки, які підлягають контролю з боку вчителя. Таке представлення матеріалу, на наш погляд, повинно орієнтувати педагога, на що треба першочергово звертати увагу. Таких ООТ визначилось 15. Але в кожному такому елементі можливі помилки, які теж повинен знати вчитель. Для цього кожній ООТ, представленій у вигляді питання, надається чотири відповіді — одна вірна та три помилкові.

Помилкові відповіді — це загальні типові помилки, які найчастіше зустрічаються у практиці виконання таких стрибків. У такому вигляді матеріал набув вигляд завдань (питань) з можливістю варіативної відповіді.

В табл. 1 представлено лист відповідей, де з числа запропонованих варіантів відповідей А, Б, В, Г студенти вибирають один, вірний на їх погляд, та визначають його знаком «Х».

Таблиця 1

Лист відповідей

1					2					3					4				
Розбіг та підготовка до відштовхування					Відштовхування					Політ					Приземлення				
Питання №	Відповіді				Питання №	Відповіді				Питання №	Відповіді				Питання №	Відповіді			
	А	Б	В	Г		А	Б	В	Г		А	Б	В	Г		А	Б	В	Г
1.1.					2.1.					3.1.					4.1.				
1.2.					2.2.					3.2.									
1.3.					2.3.														
1.4.																			
1.5.																			
1.6.																			
1.7.																			
1.8.																			
1.9.																			

Тестові завдання

1. Розбіг та підготовка до відштовхування
- 1.1. Довжина розбігу повинна складати:
- А) 7—8 бігових кроків;
  - Б) 10—12 бігових кроків;
  - В) 14—16 бігових кроків;
  - Г) довжина індивідуальна, але не менш 5 кроків.
- 1.2. Ритмова структура розбігу характеризується:
- А) зменшенням швидкості наближаючись до відштовхування;
  - Б) збільшенням швидкості наближаючись до відштовхування;
  - В) збільшенням швидкості на початку, підтриманням її в середині та зменшенням в кінці;
  - Г) збільшенням швидкості в першій частині та зменшенням у другій частині.
- 1.3. Розбіг виконується:
- А) по дузі відносно планки;
  - Б) по прямій під кутом 90° до планки;
  - В) по прямій під кутом $30\text{--}40^\circ$ до планки;
  - Г) по прямій під кутом $50\text{--}60^\circ$ до планки.
14. При виконанні бігових кроків під час розбігу ступня ставиться на опору:
- А) пружньо, на передню частину ступні;
  - Б) розслаблено, на всю ступню одразу;
  - В) бистрим перекатом з п'ятки на носок;
  - Г) з п'ятки.
- 1.5. Місце відштовхування знаходиться на відстані:
- А) 4—5 ступней від переднього краю ями;
  - Б) 5—6 ступней від переднього краю ями;
  - В) 1—1,5 ступні від переднього краю ями;
  - Г) 2—3 ступні від переднього краю ями.
- 1.6. Стабільність попадання на місце відштовхування забезпечується:
- А) зміною місця початку розбігу та випрямленням опорної ноги у колінному суглобі в фазі відштовхування;
  - Б) постійним положенням ніг в місці початку розбігу та стабільністю бігового кроку;
  - В) постійним положенням ніг в місці початку розбігу та вірною постановкою ступні на опору під час виконання бігових кроків;
  - Г) зміною місця початку розбігу та постійним підніманням стегна при виконанні бігових кроків.
- 1.7. Ритмова структура кроків при підготовці до відштовхування визначається:
- А) на двох останніх кроках без зміни їх довжини, з одночасним махом руками, без настрибування на поштовхову ногу;
  - Б) на двох останніх кроках без зміни їх довжини, настрибуючи на поштовхову ногу з одночасним махом руками;
  - В) на двох останніх кроках, зменшуючи передостанній та збільшуючи останній за рахунок настрибування з махом руками;
  - Г) на двох останніх кроках, збільшуючи передостанній та зменшуючи останній, без настрибування, одночасно виконуючи мах руками.

- 1.8. Тулуб під час постановки махової ноги:
- А) зберігає бігове положення;
  - Б) трохи відхиляється назад;
  - В) нахилиється вперед;
  - Г) повертається в сторону.

- 1.9. Тулуб перед постановкою ноги на відштовхування:
- А) має нахил вперед;
  - Б) має нахил в сторону планки;
  - В) тримається у вертикальному положенні;
  - Г) трохи відхилений назад.

2. Відштовхування

- 2.1. Нога на відштовхування ставиться:
- А) біговим рухом з п'ятки, з наступним перекатом та упором на передню частину ступні;
  - Б) біговим рухом, з постановкою на всю ступню одразу;
  - В) біговим рухом на передню частину ступні;
  - Г) біговим рухом, акцентуючи постановку з п'ятки.
- 2.2. Положення тулуба та мах ногою при відштовхуванні виконуються:
- А) мах високий, трохи зігнутою в колінному суглобі ногою, ступня від себе з нахилом тулуба вперед;
  - Б) мах високий, трохи зігнутою в колінному суглобі ногою, ступня на себе з одночасним рухом всього тіла на опору без нахила;
  - В) мах не високий, прямою ногою, ступня на себе, тулуб має нахил вперед;
  - Г) мах не високий, прямою ногою, стопа від себе з одночасним рухом всього тіла на опору без нахила.
- 2.3. Мах ногою виконується:
- А) паралельно площині планки;
  - Б) вправо по відношенню до напрямку розбігу;
  - В) вліво по відношенню до напрямку розбігу;
  - Г) в напрямку розбігу.

3. Політ

- 3.1. Положення тулуба на зльоті:
- А) ранній нахил вперед;
  - Б) наближено до вертикального;
  - В) відхилено назад;
  - Г) відхилено в сторону.
- 3.2. Перенос ніг через планку відбувається:
- А) активно опускаючи махову вниз за планку в поєднанні з підніманням поштовхової;
  - Б) бистрим підтягуванням поштовхової ноги до махової з послідуєчим опусканням махової;
  - В) бистрим підтягуванням поштовхової ноги до махової з послідуєчим опусканням поштовхової;
  - Г) бистрим підтягуванням поштовхової ноги до махової з послідуєчим опусканням обох разом.

4. Приземлення

- 4.1. Рекомендоване положення тіла, яке забезпечувало б безпеку під час приземлення, можна охарактеризувати як:

А) приземлення на обидві ноги з нахилом вперед;

Б) приземлення на махову ногу без нахила та поворота тулуба;

В) приземлення на махову ногу з поворотом тулуба від планки;

Г) приземлення на махову ногу, трохи відхилившись назад.

Для визначення ефективності тестових завдань був проведений педагогічний експеримент на 2 курсі факультету фізичного виховання Харківського державного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди під час табірної збори. Були виділені контрольна та експериментальна групи (відповідно 36 та 53 студентів). Для визначення динаміки зміни рівня знань були проведені два заміри: перший — на початку експерименту, другий — після проведення спеціальних занять, в кінці експерименту. Для оцінки знань використовувалися відсоткові відношення з чотирьох якісних рівней діяльності (В.П. Беспалько, 1970), де 100—90 % — високий рівень, 89—70 % — допустимий рівень, 69—50% — критичний рівень, 49 % та нижче — недопустимий рівень.

Аналіз діяльності студентів дав можливість отримати об'єктивні дані про рівень сформованості знань по кожному елементу та взагалі і порівняти їх між контрольною та експериментальною групами. Результати представлені в табл. 2.

Результати, отримані на початку експерименту, не визначили великої різниці між рівнем сформованості знань в контрольній та експериментальній групах (57,2 % та 53,7 %). Обидва показники знаходяться на критичному рівні.

Таблиця 2

№ питання	Попередні результати		Підсумкові результати	
	Контр. гр., %	Екс. гр., %	Контр. гр., %	Екс. гр., %
1.1.	97,1	86,8	98,4	98,7
1.2.	70,6	56,7	68,3	94,4
1.3.	94,2	86,8	92,3	92,5
1.4.	41,2	22,7	42,6	90,6
1.5.	64,8	68,0	68,3	98,2
1.6.	64,8	56,7	59,9	90,6
1.7.	11,8	9,5	12,4	81,2
1.8.	4,6	15,1	5,7	85,0
1.9.	29,5	77,4	30,3	96,3
2.1-	64,8	66,1	66,7	94,4
2.2.	88,3	62,3	90,1	92,5
2.3.	11,8	35,9	16,3	88,7
3.1.	82,4	62,3	86,7	96,3
3.2.	64,8	43,4	73,0	99,3
4.1.	64,8	56,7	78,5	94,4
Показник групи	57,2	53,7	59,4	93,2

Найбільша кількість помилок виявилась при відповіді на питання: 1.4 — характер постановки

ступні на опору (41,2 % та 22,7 %); 1.7 — визначити ритмову структуру при підготовці до відштовхування (11,8 % та 9,8 %); 1.8.положення тулуба під час постановки махової ноги (4,6 % та 15,1 %); 1.9 — положення тулуба перед постановкою ноги на відштовхування (29,5 %) та 2.3 — визначення напрямку маха ногою (11,8 % та 35,9 %). Треба зазначити, що елементи, відповідні до цих питань, при виконанні стрибка мають виключно важливе значення і відносяться до найбільш впливових на кінцевий результат.

Після проведення учбових занять, які включали спеціально розроблені лекції, методичні та семінарські заняття, які будувались на ґрунті загального логічного проекту дії (ООД) та основних опорних точок (ООТ), як програми її реалізації, були отримані позитивні результати. Фактичні показники студентів експериментальної групи значно вище і суттєво відрізняються від контрольної групи. Рівень знань знаходиться на практичному рівні (59,4 %) в контрольній та на високому (93,2 %) в експериментальній.

Висновки:

1. Оптимізація процесу навчання та контролю за ним, його раціональна побудова має виключно важливе значення для підвищення рівня знань студентів.

2. Побудова занять на ґрунті загального логічного проекту дії (ООД) з виділенням основних опорних точок (ООТ) як суттєвих моментів дії дає змогу без залишкових витрат часу та сил підняти рівень знань студентів.

3. Для визначення рівня знань одним з ефективних засобів є тестові завдання з варіантами відповідей. Доцільність їх використання на практиці доведено результатами педагогічного експерименту.

4. Подібна побудова занять та контрольних завдань в практиці інших навчальних дисциплін також може дати позитивний результат.

Література

1. Бернштейн Н.А. О построении движений. — М.: Медгиз, 1946.
2. Гальперин П.Я. Основные результаты исследования по проблеме «формирования умственных действий и понятий». — М., 1965.
3. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры. — М.: ФИС, 1991.
4. Подготовка учащихся 5—11 классов к выполнению учебных нормативов в прыжках в высоту с разбега. Метод, рекомендации. Харьков: ХГПИ, 1989.
5. Скаткин М.Н. Совершенствование процесса обучения. — М.: Педагогика, 1971.
6. Талызина Н.Ф. Управление процессом усвоения знаний. — МГУ, 1975.